

Näringsutskottets betänkande

1982/83:51

om godkännande av 1983 års internationella kaffeavtal, m. m. (prop. 1982/83:142)

Ärendet

I proposition 1982/83:142 (utrikesdepartementet) har regeringen – efter föredragning av statsrådet Mats Hellström – föreslagit riksdagen att

1. godkänna 1983 års internationella kaffeavtal.
2. antaga ett i propositionen framlagt förslag till ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Med anledning av propositionen har Nic Grönvall (m) väckt motion 1982/83:2302, vari hemställs att riksdagen avslår propositionen.

Propositionen

1983 års internationella kaffeavtal har utarbetats inom Internationella kaffeorganisationen. Det är avsett att avlösa 1976 års internationella kaffeavtal, som har förlängts att gälla t. o. m. september 1983. Det nya avtalet – vilket återges som bilaga till propositionen – avses gälla under tiden den 1 oktober 1983–den 30 september 1989. Det har samma syfte som 1976 års kaffeavtal, nämligen att balans skall uppnås mellan tillgång och efterfrågan på kaffe, så att starka prisfluktuationer undviks. Medlet för detta är i första hand exportreglering. Varje exporterande medlem i kaffeorganisationen har ett årligt exportbemyndigande, uppdelat i en fast och en rörlig kvotandel. Kvotsystemet träder i kraft när rådande marknadsläge har ändrats och kaffepriserna börjar falla. Prisgränser finns inte inskrivna i avtalet utan fastställs av kaffeorganisationens råd. Då kvoterna tillämpas skall varje medlem på visst sätt begränsa den årliga importen från icke-medlemsländer. Omfattande kontrollåtgärder finns föreskrivna för såväl import- som exportmedlemmar. Sveriges finansiella förpliktelser inskränker sig till bidraget till organisationens administrativa budget, vilket täcks av medel från anslaget på tionde huvudtiteln Bidrag till vissa internationella byråer m. m.

Den föreslagna ändringen i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall innebär endast att det nya avtalet nämns i stället för det föregående.

Motionen

Allmänna förutsättningar för att ett råvaruavtal skall åstadkomma de eftersträlvade effekterna är, menar motionären, dels att producentländerna visar stor lojalitet mot avtalets syfte, dels att avtalet tillträds av alla konsumentländer, dels också att inga producentländer av betydelse ställer sig utanför avtalsregleringen. Om däremot ett råvaruavtal inte får sådan tillslutning eller om de nationer som ansluter sig inte lojalt följer avtalets regler innebär avtalet en manipulation av marknadskrafterna, som kan vara till skada för marknadens stabilitet och därmed få direkt negativa effekter för de u-länder som har anslutit sig till avtalet.

Utskottet

Sverige är, räknat per capita, ett av de länder som har den största kaffeförbrukningen. Huvudmotivet för Sveriges anslutning till det tidigare kaffeavtalet har emellertid varit intresset för att u-ländernas ekonomi skall förbättras och stabiliseras. En kvotering av producentländernas försäljning till kaffeavtalets medlemsländer genomfördes hösten 1980. Den har haft avsedd effekt att hindra prisfall. Till följd av kvoteringen har emellertid uppstått en dubbel kaffemarknad, vilket medför att länder utanför avtalet – främst östeuropeiska länder och länder i Mellersta Östern, har kunnat förvärva kaffe till underpris. Föredragande statsrådet uttalar i proposition 1982/83:142, vari regeringen förordar svensk anslutning till 1983 års internationella kaffeavtal, uppfattningen att en anpassning av produktionen till efterfrågan måste ske, så att kvoteringen så småningom kan upphävas. Han bedömer det dock inte som möjligt att man under nuvarande förhållanden skall kunna nå en uppgörelse inom kaffeorganisationen om produktionsbegränsning. Enligt motionärens bedömning, som grundas på uttalanden av vissa remissinstanser, saknas flera av de nödvändiga förutsättningarna för att det internationella kaffeavtalet skall leda till målpuppfyllelse.

Utskottet finner liksom motionären att förutsättningarna för att 1983 års kaffeavtal skall till alla delar fylla sitt syfte f. n. inte är gynnsamma.

Detta leder dock inte utskottet till någon annan slutsats än regeringens, nämligen att Sverige bör ansluta sig till detta avtal liksom till det tidigare. Flertalet andra viktiga konsumentländer har tillträtt avtalet. Sveriges intresse av en stabil kaffemarknad och vårt allmänna u-landsengagemang talar med styrka för att Sverige inte bör ställa sig utanför det internationella kaffeavtalet utan inom dess ram arbeta för förbättrade relationer mellan producent- och konsumentländer. Utskottet tillstyrker sålunda regeringens förslag och avstyrker motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:142 och med avslag på motion 1982/83:2302

1. godkänner 1983 års internationella kaffeavtal,
2. antar det i propositionen framlagda förslaget till ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier.

Stockholm den 27 maj 1983

På näringsutskottets vägnar

NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Birgitta Johansson (s), Ivar Franzén (c), Nic Grönvall (m), Bo Finnkvist (s), Sylvia Pettersson (s), Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk).

Reservation

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Nic Grönvall (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Detta leder" och slutar med "avstyrker motionen" bort ha följande lydelse:

Internationella råvaruavtal i allmänhet och kaffeavtal i synnerhet måste vinna anslutning från hela marknaden för att det eftersträlvade målet – ökad efterfrågan och stabilt högt prisläge – skall uppnås. Det finns tecken som tyder på att det hittillsvarande kaffeavtalet inte fungerar tillfredsställande.

Förhandlingarna om förlängning av det hittillsvarande kaffeavtalet har förts utan att Sverige därvid har markerat någon önskan att fråntråda avtalet. En sådan åtgärd bör därför inte vidtas nu. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag. Ett förbehåll vid riksdagens godkännande av avtalet bör emellertid vara att Sverige inte skall medverka till en förlängning av detta avtal om inte förutsättningarna för att avtalet skall fungera har förbättrats väsentligt.

